

บ้านโนนศิลา จังหวัดบุรีรัมย์

ธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี คัมภีร์สร้างอนาคตที่ดีให้ลูกหลาน

ปี 2557 ธรรมนูญ 9 ดี ได้ถูกนำไปขยายผลในหลายหมู่บ้านของจังหวัดบุรีรัมย์ แต่ไม่ใช่ทุกหมู่บ้านที่นำไปปฏิบัติจริงจนเกิดผลดี แต่ที่บ้านโนนศิลา ตำบลยายแยมวัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ กลับสามารถฝ่าวงล้อมของคำว่าอุปสรรคปัญหา นำธรรมนูญ 9 ดีไปใช้ จนประสบความสำเร็จ สร้างสุขให้กับชุมชนจนทุกวันนี้

ภาพอดีต...ก็ต่างจากปัจจุบัน

ชาวบ้านโนนศิลาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ไถ่ ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ชาวบ้านบางส่วนจึงไปทำงานในกรุงเทพฯ เงินที่ได้มาจากการทำงานส่วนหนึ่งก็หมดไปกับการกินเหล้าเมายา คนในหมู่บ้านไม่เคารพกฎระเบียบใดๆ ในงานศพงานประเพณีต่างๆ มีการเล่นการพนัน มีเรื่องทะเลาะเบาะแว้ง เด็กวัยรุ่นเปิดเพลงเสียงดัง ขับรถเร็ว เมื่อมีการตักเตือนก็จะขว้างปาสิ่งของใส่บ้านผู้นำชุมชน มีหน้าซำลูกบ้านก็แบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย เวลาขอความร่วมมืออะไรก็ขาดความร่วมมือร่วมใจ มีแต่ขัดแย้งขัดขาน หาเรื่องมาบ้านทอนกำลังใจในการทำงานซึ่งกันและกัน

กำนันหญิงคนเก่ง สมพงษ์ สิบบุญ ซึ่งอาศัยอยู่ในบ้านโนนศิลา และเป็นกำนันของตำบลยายแยมวัฒนา เล่าให้เห็นภาพในอดีตของหมู่บ้านแห่งนี้ ที่ไม่ต่างจากอีกหลายชุมชนที่มีปัญหาเรื้อรัง ดูแล้วเหมือนหมดหนทางแก้ไข แต่แล้วทุกอย่างก็เปลี่ยนไปเมื่อมีการนำธรรมนูญ 9 ดี มาปรับใช้ในหมู่บ้านอย่างจริงจัง โดยกำนันสมพงษ์เล่าว่าการนำธรรมนูญ 9 ดีมาใช้ได้อย่างได้ผล ต้องใช้ทั้งพระเดชและพระคุณมาเป็นกุศโลบายในการทำงาน

“เราใช้วิธีโน้มน้าวใจให้ชาวบ้านปฏิบัติตามธรรมนูญ 9 ดี ใช้พระเดชมากแล้วอ้างว่าในสถานการณ์บ้านเมืองปัจจุบัน เราต้อง

ปฏิบัติตามกฎระเบียบของหน่วยงานราชการ เพื่อให้บ้านเมืองเกิดความสงบสุข รวมถึงต้องใช้พระคุณ จากในอดีตที่เราพูดคุยกปรึกษาให้ความช่วยเหลือชาวบ้านมาตลอด ทำให้ชาวบ้านเกิดความเคารพเกรงใจ หลังจากนั้นเราต้องพูดคุยกทำความเข้าใจ และทำให้ชาวบ้านเห็นถึงข้อดีต่างๆ ของธรรมนูญ 9 ดี ซึ่งมีข้อปฏิบัติ 99 ข้อ”

ส่วนกระบวนการในการนำธรรมนูญ 9 ดี มาปฏิบัติในหมู่บ้านแห่งนี้ เริ่มจากเมื่อกำนันสมพงษ์ได้รับทราบเกี่ยวกับธรรมนูญ 9 ดี ก็ทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ แล้วจึงนำมาสู่เวทีประชาคมของหมู่บ้าน เรียกลูกบ้านทุกคน มาร่วมประชุม แจ้งให้ชาวบ้านทราบว่า จะมีการนำหลักคิดนี้มาใช้

“เราอ่านธรรมนูญ 9 ดี และกฎระเบียบ 99 ข้อ ให้ชาวบ้านฟัง แล้วให้ชาวบ้านยกมือรับรอง เมื่อรับรองเสร็จมีการพิมพ์ลายนิ้วมือทุกคนร่วมกัน รวมถึงมีการสาบานตนว่าจะถือศีล 5 ทำดี ละชั่ว กลัวบาปที่วัด นอกจากนั้น เพื่อให้การทำงานได้ผล เราก็ได้จัดตั้งชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในละแวกเดียวกันเป็น ‘คุ้มบ้าน’ ในหมู่บ้านมีทั้งหมด 4 คุ้ม คุ้มละ 20-25 ครัวเรือน โดยแต่ละคุ้มมีประธานคุ้มละ 1 คน และมีคณะทำงานอีก 6 คน ช่วยทำงานในฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายสื่อสาร

วัฒนธรรม ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย ข้อดีของการตั้งเป็นคุ้ม คือ เราจะได้รับทราบปัญหาที่แท้จริงของชาวบ้าน และก่อนที่ปัญหาจะมาถึงเวทีประชาคมหมู่บ้านที่มีเดือนละครั้ง ประธานคุ้มและคณะทำงานก็สามารถช่วยแก้ไขปัญหาล่วงหน้านั้นก่อนได้”

วัฒนธรรมการอยู่อาศัยของชาวบ้านในแถบอีสาน ที่อยู่อาศัยกันเป็นคุ้ม มีการตั้งบ้านเรือนรวมกันอยู่หลายๆ หลังเป็นหมู่อยู่ในละแวกเดียวกัน ช่วยให้สามารถนำธรรมนูญ 9 ดี ไปปฏิบัติอย่างได้ผล ชาวบ้านมีการเลือกผู้นำคุ้มกันเอง ซึ่งเป็นผู้นำตามธรรมชาติ เป็นผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพศรัทธา ส่วนคณะทำงานของคุ้มก็มาจากชาวบ้านที่มีจิตอาสาอยากทำงานเพื่อส่วนรวม เมื่อแต่ละคุ้มมีความเข้มแข็ง การรวมตัวกันทำงานเพื่อหมู่บ้าน หรือการเคารพกฎกติกาเดียวกันจึงไม่ใช่เรื่องยาก

แต่อุปสรรคปัญหาของที่นี่ ใช่ว่าจะไม่มีเสียทีเดียว ปัญหาใหญ่คือ ความแตกแยกที่มีมาแต่เดิมจากการเล่นพรรคเล่นพวก แต่ถือว่าเป็นส่วนน้อย เมื่อคนหมู่มากปฏิบัติตาม คนส่วนน้อยนี้ก็ไม่ได้ส่งผลมากนัก รวมถึงวัยรุ่นบางส่วนที่ไม่ได้มารับทราบข้อปฏิบัติ ทำให้มีการฝ่าฝืน หากพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนตักเตือนแล้วไม่ได้ผล

ก็จะแจ้งหน่วยงานราชการ เช่น ตำรวจ มาช่วยจัดการ

ธรรมนูญ 9 ดี สุภาพปฏิบัติ

กำนันสมพงษ์เล่าว่า เมื่อทุกคน รับทราบ และทำความเข้าใจร่วมกันที่จะนำ ธรรมนูญ 9 ดี มาใช้ในชุมชน คราวนี้ก็ได้เวลา ลงมือปฏิบัติ เริ่มจาก

ดีข้อที่ 1 เป็นคนดี ชาวบ้านอธิษฐาน จิตทำดี ข้อนี้เมื่อปฏิบัติแล้ว สิ่งที่ได้เห็นได้ชัด คือ คนที่ติดเหล้าก็เลิกเหล้ามาเมา ตอนนี่ เรียกได้ว่าตำบลยายแยมวัฒนาปลอดการ พนันทั้งตำบล การพนันในงานศพไม่มี เพราะ ที่นี้ทำเรื่องนี้อย่างจริงจัง งานไหนยังเล่น ก็มีการตักเตือน หากยังไม่เชื่อฟังก็มีการ บูรณาการการทำงานกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้ง อำเภอ ตำรวจเข้ามาจับกุมลงโทษ ทำให้ ปัญหาเล่นการพนันในงานศพหมดไป

ดีข้อที่ 2 มีปัญญาดี เมื่อเป็นคนดีแล้ว ต้องมีปัญญาด้วย จึงจะทำให้ชีวิตมีความสุข ต้องหมั่นหาความรู้ หน่วยงานราชการมา ส่งเสริมหรือไปดูงานที่ไหนก็รู้จักนำมาปรับใช้ เช่น ไปเรียนรู้เรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงแล้วก็นำมาปรับใช้กับตัวเอง นำมา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเองในหมู่บ้านหรือใน ตำบลใกล้เคียง

ดีข้อที่ 3 รายได้สมดุล นอกจากอาชีพ หลักแล้ว ชาวบ้านที่นี่ยังทำเกษตรผสมผสาน ปลูกผักสวนครัว รู้จักเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย

ทำให้มีเงินเก็บมากขึ้น อย่างที่กำนันสมพงษ์ เรียกว่า มี “ตู้เย็นข้างบ้าน เอทีเอ็มข้างกาย”

ดีข้อที่ 4 สุขภาพแข็งแรง ส่วนใหญ่ ชาวบ้านที่นี่เป็นโรคเบาหวาน ความดัน โลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือ การให้ความรู้กับชาวบ้านในการดูแลตนเอง เพื่อป้องกันโรค เช่น การประชาสัมพันธ์ เสี่ยงตามสายของหมู่บ้าน ให้เห็นข้อดี ของการรับประทานข้าวกล้อง ชักชวนให้ ออกกำลังกาย แต่ปัญหาที่พบคือ หาก ออกกำลังกายคนเดียวที่บ้าน บางคนก็อาย หรือไม่มีแรงจูงใจในการทำ ล่าสุดมีการ ทำเรื่องขอทำลานออกกำลังกายประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้มาออกกำลังกายร่วมกัน

ดีข้อที่ 5 สิ่งแวดล้อมสมบูรณ์ ที่ หมู่บ้านแห่งนี้ สนับสนุนให้ชาวบ้านทุกคน ปลูกต้นไม้ให้ได้อย่างน้อยปีละ 1 ต้น ทั้งปลูก ภายในบ้าน หรือตามท้องไร่ท้องนา ส่วนเรื่อง ขยะ ชาวบ้านก็จะช่วยกันกำจัด โดยไม่ต้องรอ รถเทศบาล ขยะอันตรายก็จะนำไปรวมกันที่ ศาลาให้เทศบาลมาเก็บ ส่วนขยะชิ้นไหนเก็บ แยกจำหน่ายได้ก็จะแยก

ดีข้อที่ 6 สังคมอบอุ่น คือการสร้างสังคม แห่งการพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะคนด้อยโอกาสในชุมชน เช่น ผู้สูงอายุ ที่ไม่มีลูกหลานดูแล หรือหากมีใครเจ็บป่วยก็ จะมีการเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ นอกจากนั้น ใน ทุกวันที่ 11 ของเดือน ชาวบ้านทั้ง 4 คุ่ม จะมา ประชุมร่วมกัน ใครมีปัญหาอะไรก็นำมาเล่าสู่ กันฟัง เพื่อหาทางแก้ไข เช่น ปัญหาयरุ่นกับ ยาเสพติด ที่ต้องช่วยกันทั้งผู้ปกครอง คนใน ชุมชน ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ดีที่ 7 หลุดพ้นจากอาชญากรรม ที่นี้มีการดูแลรักษาความสงบของหมู่บ้าน

มีกฎระเบียบ และมีชาวบ้านที่อาสาเข้ามาทำหน้าที่เป็นเวรยามหรือที่เรียกว่า ชุดคุ้มครองหมู่บ้าน (ชคบ.) หากใครฝ่าฝืนกฎก็จะมีบทลงโทษอย่างชัดเจน ตั้งแต่ระดับกฎทางสังคม เช่น การไม่ให้ความช่วยเหลือคนที่ละเมิดกฎ ไม่ให้กู้ยืมเงินกองทุนในหมู่บ้าน ในกรณีทะเลาะวิวาท หลังจากมีการไกล่เกลี่ยระดับหมู่บ้าน คู่กรณีต้องเสียค่าปรับคนละ 500 บาท ในกรณีทะเลาะวิวาทในงานมหรสพ ต้องรับผิดชอบด้วยการเสียค่าใช้จ่ายการจ้างมหรสพทั้งหมด

ดีที่ 8 มีกองทุนพึ่งพาตนเอง ที่หมู่บ้านโนนศิลา มีกองทุนต่างๆ หลากหลาย ทั้งเพื่อนำมาช่วยเหลือชาวบ้านที่เดือดร้อนและนำมาใช้เพื่อกิจกรรมสาธารณประโยชน์ มีทั้งกองทุนให้กู้ยืมเงินและออมเงินไปในเวลาเดียวกัน กองทุนที่มีในหมู่บ้านนี้คือ กองทุนเงินล้าน กองทุนกลางหมู่บ้าน กองทุนแม่บ้านเกษตรกร (พอเพียง) กองทุนกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง กองทุนแม่ของแผ่นดิน กองทุนพัฒนาสตรี กองทุนเมียสาวา

ทุกกองทุนมีการทำงานที่โปร่งใส และมีระบบการตรวจสอบที่ดี เช่น กองทุนกลางของหมู่บ้าน ในการนำเงินมาใช้ต้องมีการประชุมประชาคม ทำบันทึกว่าจะนำไปใช้จ่ายเรื่องอะไร จำนวนเท่าไร มีการตั้งคณะกรรมการทำงานด้านนี้โดยเฉพาะ มีวาระการทำงาน 4 ปี

ส่วนกองทุนเงินล้าน เป็นกองทุนให้กู้ยืมในแต่ละปีกองทุนจะได้กำไร 7-8 หมื่นบาท มีการหักกำไร 5 เปอร์เซ็นต์เข้ากองทุน นำเงินที่ได้ไปบำรุงวัด ซ่อมแซมประปาของหมู่บ้าน โดยไม่ต้องพึ่งพาเทศบาล ช่วยเหลืองานศพ เยี่ยมคนป่วย สร้างบ้านให้ผู้ด้อยโอกาส ฯลฯ ส่วนการระดมทุนของกองทุนมีหลายรูปแบบ เช่น การขายบัตรเพื่อให้ชาวบ้านจับปลาในบ่อสาธารณะ การซื้อแม่พันธุ์หมูให้ชาวบ้านเลี้ยงแบ่งผลประโยชน์ให้ชาวบ้านที่เลี้ยงและนำกำไรเข้ากองทุน

ดีที่ 9 คณะกรรมการเข้มแข็ง คณะกรรมการหมู่บ้านที่นี้จะนัดประชุมทุกวันที่ 6 ของเดือน เพื่อรับทราบรับฟังปัญหาาร่วมกันทุกคนที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการมีจิตอาสาอยากทำงานเพื่อส่วนรวม มีการให้กำลังใจและยกย่องคนที่ทำความดี เพื่อเป็นแรงเสริมในการทำงาน

กล่าวได้ว่าการทำงานอย่างเป็นระบบนี้ ทำให้เกิดความเข้มแข็งและสันติสุขอย่างยั่งยืน และธรรมนูญ 9 ดีของที่นี่คือแบบอย่างความสำเร็จในการทำงานประสานร่วมกัน ทั้งหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน โดยมีเป้าหมายเดียวกัน เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน และนำพาชุมชนไปสู่สังคมแห่งความร่มเย็นเป็นสุข